

Maatilan kassavirta ja budjetointi

Mikko Yli-Kuivila, yrityskouluttaja

mikko.yli-kuivila@syo.fi

050 409 4560

Suomen Yrittäjäopisto

Agri - Suomen Yrittäjäopisto

tai

www.syoagri.fi

Maatilan esihenkilökoulutus, lähiesihenkilötyön ammattitutkinto	↗
Maatilan johtamiskoulutus, johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto	↗
Maatilan taloushallinnon ammattilainen, liiketoiminnan ammattitutkinto	↗
Maatilan talouskoulutukset, johtamisen ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto	↗
Maatilan yrittäjäkoulutus, yrittäjyyden ammattitutkinto	↗
Maatilan yritysneuvokoulutus, yrittäjyyden ammattitutkinto	↗
Nuoren viljelijän yrittäjyys- ja talouskoulutus, maatalouden ammattitutkinto	↗

Etelä-Pohjanmaan nuorten yrittäjyysinto esiin	↗
Kokeile ja kehity – uusia mahdollisuuksia maatilalle	↗
Maatalousyrittäjän digipakki	↗
Maatalousyrittäjän taloustaidot	↗
Maatalousyrityksen liiketoiminnan ja johtajuuden kasvuohjelma	↗
Maatilan metsäomaisuus tuottamaan	↗
Maatilaosakeyhtiön toiminnan kehittäminen	↗
Maatilasta osakeyhtiöksi	↗
Nainen maatilan päätöksentekijänä	↗
Tekoälyn alkeita arkikielellä	↗
Turkisanalan yrittäjien kehittymisen avaimet	↗
Yhtiöittäisinkö maatilani	↗
Yrittäjän ajatustuki	↗

Maatilan kassavirta ja budjetointi, kiinteät kulut - päivän kulusta

Kustannusrakenne: kiinteät ja muuttuvat kulut

- Mitkä kustannukset säilyvät, vaikka tuotanto laskisi?
- Kannattavuuden herkkyys muutoksille

Kassavirta

- Mitä kassavirta tarkoittaa ja miksi se on maatilalle kriittinen?
- Esimerkkikassavirtalaskelman esittely
- Esimerkkilaskelman vaiheittainen läpikäynti ja selitys

Budjetointi

- Budjetin merkitys tilan johtamisessa
- Budjetin laatimisen periaatteet
- Esimerkkibudjetin läpikäynti
- (Budjetti excel-pohja)

Kiinteät ja muuttuvat kustannukset

- **Kiinteät kustannukset** eivät muutu tuotannon muuttuessa vaan jaetaan tuotettujen kilojen tai litrojen kesken. Rakennukset, koneet ja vakituinen palkkatyövoima.
- **Muuttuvat kustannukset** ovat suhteessa tuotannon määrään ja muuttuvat hehtaareiden tai eläinmäärän muuttuessa. Materiaalit ja työn määrä.
- Onko peltovuokra kiinteää vai muuttuva kustannus?
- On tärkeää osata jaotella kustannukset oikein, että tiedetään:
- **Mihin kustannuksiin pystytään vaikuttamaan?**

Eroja maatalojen välillä muodostavat

- Peltovuokrat
- Pellon ostaminen markkinahintaan
- Ylimoitettut koneet tai rakennukset tai työvoima
- Kalliit rakennuskustannukset tai investoinnit
- Turha teknologia
- Vanhat, epäkunnossa olevat koneet ja rakennukset
 - ylläpitokustannukset korkeat
- Kova energiankulutus

Keinoja kannattavuuden parantamiseen

- ns. Karhisen raportissa (2019) etsittiin keinoja maataloustulon parantamiseksi koko valtakunnan tasolla ja mietitty miten eri kustannuksia voisi pienentää.
- Ensimmäinen **100 miljoonaa** euroa koskee muuttuvia kustannuksia
- Ja loput **150 miljoonaa** nimenomaan kiinteitä kustannuksia
- Säästökeinoja siis löytyy ja tässä esityksessä suuri rooli on **ajattelutavan muutoksella!**
- Vuokrien osalta: suositellaan sääntelyä, ei ole näköpiirissä, viljelijöiden täytyy **ottaa laskin käyttöön** ja maksaa vain sen verran vuokraa, että jotain jää viljelystä viivan alle.

Maatalouden kustannuserittely	2016
Tiloja edustettuna	49 866 kpl milj. euro
Lannoitteet, kalkitus	260
Muut kasvinviljelykustannukset	314
Polttoaineet	235
Sähkö	149
Ostorehukustannukset	507
Kotieläinkustannus	395
Tarvikekustannukset	1 859
Konepoistot	507
Muut konekustannukset	496
Konekustannukset	1 003
Rakennuspoistot	285
Muut rakennuskustannukset	61
Rakennuskustannus	346
Vakuutukset	319
Kiinteät vuokrat	179
Muut poistot	48
Muut kustannukset	382
Muu kustannukset yhteensä	928
Työkustannukset*	206
Korkokustannukset*	101
Tuotantokustannukset* yhteensä	4 443

Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta

*el. tilikäyttökustannus, oman pääoman korkovaatimus, oma palkkovaatimus

Säästöpotentiaali

> 100 milj. €

> 100 milj. €

> 15 milj. €

> 35 milj. €

Suositukset

- Viljelijöiden hankintavoiman kokoaminen ja hyödyntäminen
- Tuotantokustannuksia koskevan edunvalvonnan ja neuvonnan terävöittäminen
- Sähköinen työkalu maksuvalmiuden suunnitteluun → hankintojen parempi ajoittaminen

- Ajattelutavan muutos: koneita ei tarvitse omistaa itse
- Sidosryhmien tuki ja kannustimet yhteiskoneiden hankintaan sekä urakointipalvelujen käyttöön ja kilpailuttamiseen

- Rakentamiskustannusten alentaminen
- Investointituen ehtojen muuttaminen

- Vuokrasääntelyn käyttöönotto

Lisäksi

- Peltojen lohkokoon voimakas kasvattaminen → säästö-/tuottopotentiaali kymmeniä miljoonia euroja vuosittain

Kiinteiden kulujen jatkuvia kuluja

- Lämmitys
- Vakuutukset
- Kunnossapito ja huolto
- Lainan korot ja kulut
- **VUOKRAT**
- Vakituisen työvoiman palkat.
- Nämäkin sisältyvät kiinteisiin kuluihin!

Nykytilanne

- Käydään läpi kaikki kiinteät kustannukset ja mietitään vastaavatko ne nykyistä tuotantoa →
- Huomataan liiat tai liian vähät resurssit
- Kumpia on enemmän?
- Mikä on ns. pullonkaula?
- Kannattaako muuttaa kuluja vai tuotantoa?
- Tärkeintä on, että kaikki kiinteät kustannukset ovat samaa kokoluokkaa.
- Jos varaudutaan kasvuun, se täytyy myös toteuttaa. Sekä laskea optimi kaikille koneille ym. uudella tuotantomäärällä → onko edelleen kannattavaa?
- Sesongit/työ

Esimerkkejä

- Kuivauskapasiteetti ja puintikapasiteetti eivät ole samaa kokoluokkaa → toinen aiheuttaa turhia kiinteitä kuluja ja toinen vaikeuttaa tuotantoa
- Sadolle ei ole tarpeeksi varastotilaa → joudutaan myymään kuivauskauden aikana. Voisiko tähän vaikuttaa kasvivalinnoilla eli tuotannon muutoksella?
- Pitääkö hiehot kasvattaa itse, vai voiko sen tehdä joku muu
- Syksyllä ei ehditä puimaan ja kylvämään syysviljaa koneiden ja työvoiman vähyyden takia → urakoitsija, tai kone ja kuski vaikka naapurista?
- Talvella ei ole mielekästä tekemistä kasvinviljelijälle → löytyykö naapuritalalta tarvetta? Kartoita osaamisesi, esim. koneenkorjaukselle lähes loputon tarve.
- Ylisuuri/pieni traktori työkoneisiin nähden

Kassavirran hallinta ja budjetointi

Keskeiset haasteet maataloilla:

- Tulojen kausiluonteisuus (esim. tukimaksatukset, sadon myynti)
- Suuret kertaluonteiset menot (rehuostot, lannoitteet, polttoaineet)
- Investointien pitkä aikajänne ja velkavipu
- Ennakoimattomat kassatilanteet (sääolosuhteet, markkinahinnan vaihtelut)

Kassavirtalaskelma ja kassavirtalaskelma, ehkä jopa joku budjetti?

Rakkaalla lapsella on monta nimeä ja joskus tarkoittaa samaa, joskus vähän eri asiaa

- Kassavirtaennuste
- Kassavirtalaskelma
- Budjetti
- Kassabudjetti
- Investointibudjetti
- Maksuvalmiuslaskelma
- Maksuvalmiusennuste
- Maksuvalmiusbudjetti

Ja niin edelleen...

Kassavirtalaskelma ja kassavirtalaskelma, ehkä jopa joku budjetti?

Kysy mitä tarvitsija tarkoittaa käytännössä, mihin tarkoitukseen tarvitsee

- Pankki
- Elinvoimakeskus
- Hallituksesi jäsen
- Joku muu
- Mitä tietoa **itse tarvitset** eniten

Kassavirtalaskelman ja budjetin ero?

Kassavirtalaskelma

- **Kassavirtalaskelma** kertoo, miten **raha on oikeasti liikkunut** yrityksessä. Se perustuu **toteutuneisiin** rahavirtoihin.
- Se näyttää, paljonko rahaa on tullut ja mennyt
- Ei sisällä epäkäteiseriä (esim. poistoja)
- Jaotellaan yleensä kolmeen osaan:
 - Liiketoiminnan rahavirta
 - Investointien rahavirta
 - Rahoituksen rahavirta
- **Kysymys, johon kassavirtalaskelma vastaa:**
“Miten raha on todellisuudessa liikkunut tilikaudella?”

Kassavirtalaskelman ja budjetin ero?

Budjetti

- **Budjetti** on *ennuste* tulevasta.
Se kuvaa yrityksen tai hankkeen **suunnitellut tuotot ja kulut** tietyllä ajanjaksolla (esim. vuosi tai kuukausi).
- Perustuu arvioihin ja tavoitteisiin
- Sisältää usein myös epäkäteiseriä (esim. poistot)
- Tarkoitus ohjata toimintaa ja asettaa taloudellisia tavoitteita
- **Kysymys, johon budjetti vastaa:**
“Miten uskomme talouden kehittyvän tulevaisuudessa?”

Kassavirtalaskelman ja budjetin ero?

Budjetti	Kassavirtalaskelma
Ennuste tulevasta	Toteutunut rahan liike (käyttö)
Perustuu arvioihin	Perustuu tilinpäätöstietoihin
Sisältää myös ei –rahallisia eriä	Vain rahan liikettä
Ohjaustyökalu	Raportointityökalu
Näyttää yrityksen kannattavuuden	Kertoo rahan riittävyyden

Kassavirtalaskelma

Mitä kassavirta tarkoittaa?

- Rahavirta sisään: tukimaksut, eläinten/maidon/myyntiviljan myynti, sivutulot
- Rahavirta ulos: rehut, polttoaineet, lannoitteet, urakointi, lainalyhennykset, verot, yksityisotot

Tunnuspiirteet maataloilla:

- Kassavirta ei ole sama asia kuin tilikauden tulos
- Rehuvarasto ei maksa laskuja → kassavirta ratkaisee maksuvalmiuden
- Pitkän aikavälin investoinnit sitovat kassaa vuosiksi

Kassavirtalaskelma

Kassavirran ennakointi (cash flow forecasting)

Miksi ennakoida?

- Välttää maksuvalmiusongelmat
- Suunnitella hankinnat ja investoinnit oikeaan aikaan
- Varmistaa, että velanhoitokyky säilyy

Käytännön työkalut:

- Kuukausikohtainen kassavirtalaskelma 12 kk eteenpäin
- Viikkokohtainen kassaseuranta tiloilla, joilla kassavirta on tiukkaa
- Puskurirahaston määrittely: 1–3 kuukauden kuluja vastaava kassavara (**tai 10-15% liikevaihdosta**)

Kassavirtalaskelma

Kassavirran parantamisen keinot maatilalla

Tulot:

- Myyntien ajoitus (vilja, karja, koneet)
- Sivutoiminta: urakointi, metsätulot, suoramyynti
- Tukien hakeminen ajoissa → maksatusrytmi ennustettavissa
- ALV:t vuosimenetellyssä voivat hakea palautuksia myös kesken vuoden! KK menettelyssä voi tehdä etupainoisen ilmoituksen

Menot:

- Ennakkotilausehdut (lannoitteet, siemenet)
- Maksuaikojen neuvottelu (rehut, polttoaine, huollot)
- Sesonkikulujen hajauttaminen
- Velanhoidon rytmitys → mahdollinen lainajärjestely

Kassavirtalaskelma

Kassavirran parantamisen keinot maatilalla

Varaston ja tuotantopanosten hallinta:

- Rehu- ja panosvaraston optimointi → ei liikaa varastoon sitoutunutta kassaa
- Varmuusvaraston supistaminen
- Energiakustannusten hallinta (sähkö, polttoaineet)
- Tuotantosopimukset
- Hinnankiinnitykset (?)
- Tarpeettoman kaluston realisointi

Harjoitus: mieti oman tilasi kautta viime tilikautta 2025!

3 suurinta kassariskiä tyypillisellä edustamasi tuotantosuunnan tilalla? Mikä sitoo rahaa, mikä nyrjäyttää tilinsaldon toteutuessaan?

-
-
-

Budjetointi maatilayrityksessä

Budjetointi maatilayrityksessä

Tulobudjetti ja menobudjetti

Tulopuoli:

- Maitotilat: maitotuotto + tukiosat
- Kasvinviljely: satotaso \times hinta-arvio \times myyntiajankohta
- Kotieläintilat: eläinmyynnit, välityseläimet
- Tuet: perustulotuki, ympäristötuki, investointituet

Budjetointi maatilayrityksessä

Tulobudjetti ja menobudjetti

Menopuoli:

- Ainekustannukset (rehut, siemenet, lannoitteet, torjunta-aineet)
- Työkoneet, korjaukset, huollot
- Polttoaineet ja energia
- Työvoimakulut
- Rahoituskulut ja lainalyhennykset
- Vakuutukset ja leasing

Budjetointi maatilayrityksessä

Investointien budjetointi

- Koneet ja laitteet
- Rakennukset (navetta, kuivuri, kylmävarasto)
- Pelto- ja metsämaa
- Energiaratkaisut (aurinkopaneelit, biokaasu, biokattilat)

Arvioitavat asiat:

- Hankintahinta ja rahoitus
- Käyttökustannukset
- Kassavaikutus vuositasolla

Kassavirtalaskelman ja budjetin yhdistäminen

Keskeinen ero:

- Budjetti = suunnitelma
- Kassavirta = todellinen rahaliikenne

Miksi molempia tarvitaan maatilalla?

- Budjetti näyttää kannattavuuden
- Kassavirta näyttää maksuvalmiuden

→ Molempien pitää olla kunnossa ja tehtynä, aktiivisessa käytössä, jotta tila pysyy elinvoimaisena

Kassavirtalaskelma ja budjetointi

- **Kassavirran hallinta on maatalan selviytymisen kannalta kriittistä**
- **Budjetti + kassavirta yhdessä antavat todellisen talouskuvan**
- **Suunnittelu ehkäisee kassakriisit, helpottaa investointeja ja parantaa kannattavuutta**

Tehtävä

- Laadi tilalle **12 kuukauden budjetti materiaaleissa olevaan pohjaan:**
 - Kasaan tulevat
 - Kassasta lähtevät
 - Nettokassavirta
 - Kassa vuoden lopussa
- Tunnista kuukaudet, joissa kassa on **heikoimmillaan**.
- Mieti käytännön toimia kassavajeen hallintaan (3 kpl).
- Mitä riskejä tilalla on hintakehityksen tai sadossa tapahtuvien muutosten suhteen?

